

Árið 2017, föstudaginn 28. apríl, er á dómþingi Héraðsdóms Reykjavíkur, sem háð er í Dómhúsinu við Lækjartorg af Guðjóni St. Marteinsyni héraðsdómara, kveðinn upp dómur í málinu nr. S-834/2016: Ákærvaldið gegn A en málið var dómtekið 3. þ.m.

Málið er höfðað með ákæru lögreglustjórans á höfuðborgarsvæðinu, dagsettri 8. nóvember 2016, á hendur:

„A, kt. 000000-0000,

[...],

fyrir hatursorðræðu, með því að hafa miðvikudaginn 22. apríl 2015, skrifað og birt eftirfarandi ummæli við innslag á opnu svæði hópsins „[...]“ á samfélagsmiðlinum facebook:

„Hlutlaus kynfræðslu á veita í skólum en ALDREI réttlæta ónáttúrulega kynhegðan fyrir saklausum börnum og kalla það sem er óeðlileg eðlilegt!!!“

sem fólu í sér ógnun, háð, rógburð og smánun á opinberum vettvangi í garð ótiltekins hóps manna hér á landi vegna kynhneigðar og kynvitundar þeirra.

Telst þetta varða við 233. gr. a. almennra hegningarlaga nr. 19/1940.

Þess er krafist að ákærði verði dæmdur til refsingar og greiðslu alls sakarkostnaðar.“

Verjandi ákærða krefst aðallega sýknu en til vara vægustu refsingar sem lög leyfa og að allur sakarkostnaður, þar með talin málsvarnarlaun, verði greiddur úr

ríkissjóði.

Með bréfi, dagsettu 26. apríl 2015, var lögð fram kæra fyrir hönd Samtakanna 78 - félags hinsegin fólks á Íslandi, á hendur ákærða vegna háttseminnar sem í ákæru greinir.

Með bréfi lögreglustjórans á höfuðborgarsvæðinu, dagsettu 8. september 2015, var kærinni vísað frá embættinu þar sem ekki þótti grundvöllur fyrir því að hefja rannsókn á hinum meintu brotum. Var í þessu sambandi vísað til 4. mgr. 52. gr. laga nr. 88/2008 um meðferð sakamála.

Ríkissaksóknara barst hinn 3. nóvember 2015 kæra Samtakanna 78 þar sem krafist var endurskoðunar á ákvörðun lögreglustjórans á höfuðborgarsvæðinu um að vísa kærinni frá samanber ofangreint. Í greinargerð ríkissaksóknara segir að í skýringum lögreglustjóra fyrir ákvörðun sinni segi meðal annar svo: „Lögreglu barst kæra í málinu þann 27. apríl sl. á hendur A vegna ærumeiðinga og brota gegn friðhelgi einkalífs, með því að hafa ráðist opinberlega með háði, rógi og smánun á hóp ónafngreindra manna vegna kynhneigðar og/eða kynvitundar þeirra, með nánar tilgreindum ummælum sem sjá má í kæru. Er það mat lögreglu að ummælin falli innan marka tjáningarfrelsis einstaklinga, sem verndað er með 73. gr. stjórnarskrá lýðveldisins Íslands nr. 33/1944, og teljist því ekki refsiverð skv. 233. gr. a almennra hegningarlaga nr. 19/1940. Var því tekin ákvörðun um að vísa málinu frá á grundvelli 4. mgr. 52. gr. laga nr. 88/2008.“

Hinn 6. nóvember 2016 felldi ríkissaksóknari ákvörðun lögreglustjórans um að vísa kærinni frá úr gildi og lagði fyrir lögreglustjóran að taka málið til rannsóknar.

Í kæru Samtakanna 78 til lögreglu og síðar til ríkissaksóknara var brot ákærða talið varða við 233. gr. a almennra hegningarlaga nr. 19/1940.

Tekin var skýrsla af ákærða hjá lögreglunni 17. ágúst 2016 þar sem hann skýrði skrif sín.

Nú verður rakinn framburður ákærða fyrir dómi en vitni voru ekki leidd

Ákærði neitar sök. Hann kvaðst hafa skrifað og birt ummælin sem um ræðir í ákæru eins og þar greinir. Hann kvað tilefni skrifanna mega rekja til samþykktar bæjarstjórnar Hafnarfjarðar frá 15. apríl 2015. Ákærði kvaðst hafa, sem prestur,

verið reiður eftir að prestum og trúnni hafi verið hent út úr skólum bæði í Reykjavík og Hafnarfirði eins og ákærði bar og skýrði það álit sitt að prestar ættu að sinna þar ákveðnu hlutverki. Hann kvað sér ekki í nöp við samkynhneigða. Hann samgleddist þeim vegna áunninna réttinda. Hann hafi ekki reiknað með því að skrifin hefðu þau áhrif á lesendur sem lýst er í niðurlagi ákærunnar og í 233. gr. a almennra hegningarlaga, það hafi ekki vakað fyrir sér að hafa nein slík áhrif með skrifunum og hann biðjist afsökunar hafi skrifin haft slík áhrif. Hann hafi hins vegar vonað að skrifin hefðu einhver áhrif á bæjarstjórnina og skýrði ákærði að með skrifunum hafi hann viljað „leyfa börnum að vera börn þangað til þau væru komin undir 12 ára aldur“. Hann kvaðst einungis hafa beint sjónum sínum að bæjarstjórninni með skrifunum og að hinsegin fræðslunni sem um var rætt. Hann hafi verið að tala um óeðlilegt ferli hjá bæjarstjórninni að „henda út prestum og hleypha á ungabörn kynfræðslu“ og ætti hann þá jafnt við um kynfræðslu samkynhneigðra og gagnkynhneigðra. Með hlutlausri kynfræðslu hefði hann átt við slíka fræðslu fyrir börn frá vissum aldri.

Niðurstaða

Ákærði neitar sök.

Sannað er með framburði ákærða og öðrum gögnum málsins að hann skrifaði og birti ummælin sem í ákæru greinir á opnu svæði hóps á Facebook hinn 22. apríl 2015 eins og lýst er í ákærunni.

Í 233. gr. a almennra hegningarlaga segir að hver sem opinberlega hæðist að, rógber, smánar eða ógnar mannorði eða hópi manna með ummælum eða annarskonar tjáningu svo sem með myndum eða táknum vegna þjóðernis, litarháttar, kynþáttar, trúarbragða, kynhneigðar eða kynvitundar eða breiðir slíkt út skuli sæta sektum eða fangelsi allt að tveimur árum.

Það að birta hin tilvitnuðu skrif á opinu svæði hópsins sem í ákæru greinir er opinber umfjöllun í skilningi 233. gr. a almennra hegningarlaga og eru uppfyllt skilyrði greinarinnar um opinbera umfjöllun.

Í 73. gr. stjórnarskrárinnar segir að hver maður eigi rétt á að láta í ljós hugsanir sínar en ábyrgjast verði hann þær fyrir dómi. Í 2. mgr. 73. gr. stjórnarskrárinnar segir að tjáningarfrelsi megi aðeins setja skorður með lögum í þágu allsherjarreglu eða öryggis ríkisins, til verndar heilsu eða siðgæði manna eða

vegna réttinda eða mannorðs annarra enda teljist þær nauðsynlegar og samrýmast lýðræðishefðum. Sambærilegt ákvæði til verndar tjáningarfrelsinu er að finna í 10. gr. mannréttinasáttmála Evrópu, sbr. lög nr. 62/1994. Í 2. mgr. 10. gr. mannréttinasáttmálans er fjallað um takmarkanir á tjáningarfrelsi. Þar segir að mæla verði fyrir um takmarkanir tjáningarfrelsis í lögum og þær þurfi að vera nauðsynlegar í lýðræðislegu þjóðfélagi eða vegna þjóðaröryggis, landvarna eða almannaheilla til að fyrra glundroða eða glæpum, til verndar heilsu eða siðgæði manna, mannorði eða réttindum og til þess að koma í veg fyrir uppljóstran trúnaðarmála eða til að tryggja vald og óhlutdrægni dómstóla.

Ráða má af þessu að mikilsverð málefni þarf til að heimilt sé að skerða tjáningarfrelsið og þær ströngu kröfur renna ásamt öðrum lögskýringarsjónarmiðum stöðum undir það að túlka beri 233. gr. a almennra hegningarlaga þröngri lögskýringu.

Í ákærinni er ekki getið um það hvert var tilefni skrifanna sem ákært er vegna en ákærði lýsti því fyrir dóminum að skrifin hefðu verið tilkomin vegna athugasemda sem fram komu í frjálsri umræðu á facebook í tilefni samþykktar bæjarstjórnar Hafnarfjarðar 15. apríl 2015. Samhengisins vegna og til að setja það sem skrifað var í samhengi er rétt að lýsa tillögunni sem var tilefni skrifanna. Í tillögunni segir meðal annars: „[...]að farið verði í átak í eflingu hinseginfræðslu og -ráðgjafar í gunnskólum Hafnarfjarðar. Hafnarfjarðarbær leitist við að gera samstarfssamning við Samtökin 78 um þróun námsefnis fyrir öll stig grunnskóla, frá 1 til 10 bekkjar og sérfræðingar Samtakanna haldi námsskeið fyrir alla starfsmenn grunnskóla Hafnarfjarðar. Nemendum í unglingadeildum grunnskóla verði sömuleiðis gert kleift að sækja einstaklingsráðgjöf hjá sérfræðingum Samtakanna án endurgjalds.“

Ákærði lýsti tilefni skrifanna sem í ákæru greinir og hvað hefði vakað fyrir honum með þeim t.d. að láta í ljós skoðanir sínar varðandi kynfræðslu og aðkomu presta að starfi í skólum.

Þótt tjáningarfrelsinu megi setja skorður með lögum eins og lýst er í 2. mgr. 73. gr. stjórnarskrárinnar er tjáningarfrelsi, opinber umræða og frjálsskoðanaskipti ein af undirstöðum lýðræðisþjóðfélags. Opinber umræða um hvað eina í lýðræðisþjóðfélagi hefur iðulega í för með sér ýmiss konar óþægindi fyrir einstaklinga og eða hópa fólks. Fólk móðgast, hneykslast eða reiðist, telur á sig hallað, telur á sér brotið og svo framvegis. Þetta er óhjákvæmilegur fylgisfiskur opinberrar umræðu í lýðræðisþjóðfélagi. Hin tilvitnuðu ummæli samkvæmt ákæru

kunna að vera þessu marki brennd og hafa þessi áhrif en grundvallarrétturinn um tjáningarfrelsi sem tryggður er í 73. gr. stjórnarskrárinnar og 2. mgr. 10 gr. mannréttindasáttmála Evrópu tryggir ákærða réttinn til að tjá sig eins og hann gerði. Eins og rakið var ber að túlka 233. gr. a almennra hegningarlaga þröngt. Meta verður skrif ákærða út frá tilefninu en þau voru í raun hluti af þjóðfélagssumræðu um málefni þar sem skoðanir voru skiptar. Þegar skrifin eru virt með þessi sjónarmið sem rakin voru í huga, svo sem að túlka beri 233. gr. a almennra hegningarlaga þröngt, er það mat dómsins að ekkert í skrifunum sé þannig að virða beri þau sem brot gegn 233. gr. a almennra hegningarlaga.

Ásetningur er saknæmisskilyrði samkvæmt 233. gr. a almennra hegningarlaga. Það er mat dómsins að gegn eindreginni neitun ákærða sé ósannað að hann hafi haft ásetning til þess að hafa þau áhrif með skrifum sínum sem tekin eru upp í ákærana eða að hann hafi mátt reikna með því að þau hefðu þau áhrif sem lýst er í 233. gr. a almennra hegningarlaga og í niðurlagi ákærunnar.

Samkvæmt öllu ofanrituðu er það mat dómsins að ákærði hafi ekki gerst brotlegur við 233. gr. a almennra hegningarlaga með skrifum sínum sem rakin eru í ákæru. Þá er ásetningur hans ósannaður. Ber samkvæmt þessu að sýkna ákærða og dæma að allur sakarkostnaður greiðist úr ríkissjóði þar með talin 1.254.260 króna málsvarnarlaun Ólafs Kristinssonar héraðsdómslögmanns að meðtöldum virðisaukaskatti.

Kjartan Ólafsson aðstoðarsaksóknari flutti málið fyrir ákæruvaldið.

Guðjón St. Marteinson héraðsdómari kveður upp dóminn.

Dómsorð:

Ákærði, A, er sýknaður af kröfum ákæruvaldsins.

Allur sakarkostnaður greiðist úr ríkissjóði, þar með talin 1.254.260 króna málsvarnarlaun Ólafs Kristinssonar héraðsdómslögmanns

Guðjón St. Marteinson